

censetur velle, ut tot matrimonia sint invalida. Sed omnino negandum esse videtur ob sequentes rationes:

1° Quia ubi lex Trid. publicata est, omnes indiscriminatim obligat;

omnem sententiam, non habere locum epikiam. Et praecipuae notabis illa Suarezii verba: *Ergo in nullo casu potest irritatio cessare, quae oritur ex defectu talis formae* (scil. *substantialis*).

Resp. 1. Iuriconsultus Albertus Brunus (*De Forma et solemnitate secundum Iuristas*), a Barbosa allegatus (*De Offic. et Potest. Parochi* part. 2. cap. 21. n. 81.), praedicto principio, *Quod nullus sit actus si non servetur forma substantialis*, quadraginta apponit exceptiones seu limitationes (*op. cit.* art. 15. a fol. 44. vers. ad fol. 65.). Ex his autem limitationibus trigesima tertia (fol. 63.) est ista: *Trigesimo tertio: Praedicta Regula, quod, forma non servata, actus sit nullus, fallit imminente necessitate iuris vel facti.* Trigesima quarta vero est huiusmodi (F. 63. vers.): *Trigesimo quarto: Praedicta Regula, quod non servata forma, actus sit nullus, limitatur, ut non procedat in impedito formam implere ac solemnitates adhibere, quod multipliciter contingit.* Quas quidem exceptiones seu limitationes idem Brunus multiplicibus confirmat exemplis: e quibus quoad postremam ipse Barbosa (l. c.) memorat, quod quamvis cap. *Quia propter 42. De Election.* statuatur *pro forma substantiali, ut electio fieri debeat per tres scrutatores, tamen si in Collegio non adsint tres, qui possint eligi scrutatores, valet electio de minori numero vel sine illis facta.* Et huc revocari possent non omnino inopportune ea quoque, quae legi possunt apud S. Alphonsum tum (lib. 3. n. 711.) de contractibus celebratis sine debitis solemnitatibus, tum (lib. 3. n. 927.) *de testamento, facto ad causas non pias sine solemnitatibus iure requisitis.*

Resp. 2. Verum his non indigemus.

Nam praedicta Suarezii doctrina valet non solum quoad impedimentum *clandestinitatis*, sed etiam quod alia impedimenta dirimentia. *Nec cogitari potest* (inquit Suarez l. c.), *quod per se cesset inhabilitas, vel quod sub ea conditione inducatur sit, ut in casu necessitatis auferatur vel quasi suspendatur;... ut patet de inhabilitate ad contrahendum cum consanguinea in gradu prohibito, quae in nullo casu cessare potest sine dispensatione.* Itaque si uti inconcussam doctrinam Suarezii opponant circa impedimentum *clandestinitatis*, inconcussam pariter habere eam debent quoad impedimentum *consanguinitatis*. Idem enim principium utrobique valet.

At enim si inconcussum est istud principium, quomodo ergo S. Doctor Alphonsus, cuius verba in Nota leguntur probat sententiam Pignatelli, quod *in casu necessitatis cesset etiam lex impedimenti utpote quae iam perniciose evaserit?* Quomodo probat, quod inde inferunt Roncaglia et Giordanini, quod *adveniente casu, quo sponsi iam ad Ecclesiam pervenerint, et unus ex ipsis manifestaret Confessario impedimentum occultum iam contractum tamquam peccatum, et sine scandalo aut infamia matrimonium differri non posset, potest tunc declarare, eo casu non obligare legem impedimenti et posse licite contrahi?* Quomodo cohaerent verba Suarezii, quae nobis obiciuntur — IN Nullo CASU CESSARE POTEST INHABILITAS — et probata a S. Alphonso — IN CASU NECESSITATIS CESSAT LEX IMPEDIMENTI — POTEST DECLARARE, EO CASU NON OBLIGARE LEGEM IMPEDIMENTI ET POSSE LICITE CONTRAHI?

Dixi haec a S. Alphonso probari. Subdit enim (*De Privileg.* n. 57.): *Sed advertendum, hoc currere, quando Episco-*

ergo urget haereticos, sicut catholicos, cum etiam illi Ecclesiae iurisdictioni subiaceant.

2° Quia si haeretici ab illa lege generali Ecclesiae eximerentur, commodum ex rebellionem sua reportarent; quod sane absurdum est.

pus est absens; quando etenim fieri potest, necessario ad ipsum recurrendum est. Ergo illud Suarezii principium S. Doctor Alphonsus adeo non habuit uti inconcussum, ut sententiam illi principio e diametro repugnantem amplectatur. Ergo nisi damnare doctrinam velis S. Doctoris Alphonsi, praemissam Suarezii doctrinam urgere non debes. Et quandoquidem, ut in nota animadversum est, *nullumhucusque decretum produit, quo controversia ista definiatur;* et alioquin unica ratio, quae pro sententia negante affertur, peremptoria seu convincens non apparet; enimvero non videtur par esse, ut quis obstet, quominus quispiam, iuxta S. Poenitentiarie responsum, *tuta conscientia* possit sive sequi in tribunali Poenitentiae sive profiteri in scholiis sententias S. Doctoris Alphonsi. Et si S. Poenitentaria respondet, *hosce non esse inquietandos*, nec inquietare ipse debes neque esse inquietandos eos proclamare.

3° At dices, quod S. Alphonsus, prouti etiam in Nota indicatur (lib. 6. n. 1079.) negat, matrimonium clandestinum etiam in casu necessitatis valere. Igitur potiusquam S. Doctorem sibi minus cohaerere putemus, utriusque loci conciliationem quaeramus, oportet. Et haec facili vidèri potest, si advertatur, in uno loco (*De Privileg.* n. 57.) agi de impedimento, in quo S. Pontifex dispensare potest et dispensare solet. At in impedimento *clandestinitatis in casibus particularibus* S. Pontifex nunquam dispensat. Insuper S. Alphonsus in priori loco loquitur de impedimento occulto; ad impedimentum autem *clandestinitatis id nullo modo spectat.*

Nihilominus quamvis excipiendus utique sit, quicumque proponatur concinnus con-

ciliationis modus; non videtur huiusmodi esse, qui est propositus. Difficultas autem in eo est, quod ubi S. Alphonsus negat, in casu necessitatis tolli clandestinitatis impedimentum, rationem cum Salmanticensibus sic reddit: *Quia necessitas non potest reddere habiles eos, quos Tridentinum omnino inhabiles declaravit.* Alibi autem (*De Privileg.* n. 57.), S. Doctor admittit, *in tali casu (tantae nempe necessitatis) cessare legem impedimenti, legem impedimenti non obligare, et posse licite (atque adeo valide) contrahi matrimonium.* Atqui *lex impedimenti* ea est, quae reddit omnino inhabiles; ergo cessante lege impedimenti contrahentes non sunt amplius inhabiles. Atqui necessitas, fatente S. Doctore, ea est, quae facit, ut lex impedimenti cesset, non obliget, et possit valide ac licite contrahi. Ergo necessitas potest reddere habiles eos, quos lex alioquin reddit omnino inhabiles.

Et quidem difficultas inde etiam augeatur, quod ubi sermo fit a S. Doctore de ea necessitate, propter quam lex impedimenti cessat, generale quoddam principium statuitur. Dicitur enim (*De Privileg.* n. 57.) *in casu tantae necessitatis cessare legem impedimenti, utpote ea quae iam perniciose evaserit; cum certum sit, legem nocivam non obligare, ut docent omnes cum S. Thoma.* Quae si vera sunt, cur non valebunt in nostro casu? nam satis manifestum est, *eandem rationem militare pro utroque casu (impotentiae nempe tum communis tum particularis servandi solemnitates), necessitatem scilicet fidelium etc.* Etenim iuxta praemissa in eo necessitatis casu *lex perniciose ac nociva evadit.* Porro ad questionem, *an cesset lex, ces-*

3° Quia eruitur ex Declaratione *Bened. XIV.* circa matrimonia haereticorum, vel matrimonia mixta in Hollandia. Pontifex enim declaravit, haec matrimonia esse valida, licet clandestina. Ergo sine illa De-

sante fine adequato IN CASU PARTICULARI, S. Doctor Alphonsus (lib. 1. n. 199.) clarissime respondet: *Si cessat contrarie, quando scilicet materia legis redderetur* IN EO CASU NOCIVA, *vel valde difficilis*; TUNC OMNES ASSERUNT LEGEM NON OBLIGARE. Ergo iuxta generalia principia a S. Alphonso admissa, etiam in *casu particulari* necessitas eos habiles ad contrahendum reddit, quos alioquin lex in genere reddit inhabiles.

Quod vero dicitur, Pontificem in impedimento *consanguinitatis* dispensare posse ac solere, neutquam vero dispensare in impedimento *clandestinitatis* in casu particulari, nihil est. Nam 1° Principia praemissa S. Alphonsi generalia sunt, et pro quavis impedimenti lege valent, quemadmodum generale est principium, quo quaestionem solvit subiectam de impedimento quopiam occulto; quod gratis tu supponis esse consanguinitatem. Principium autem generale ibi adhibitum hoc est (*De Privil.* n. 57.): *Ubi sine scandalo et infamia matrimonium differri non possit, potest confessarius declarare eo casu non obligare legem impedimenti, et posse licite contrahi.* Ergo inaniter hic recurritur ad discrimen inter impedimentum et impedimentum. — 2° Est inane itidem quod dicitur, S. Pontificem in impedimento clandestinitatis non dispensare. Quorsum enim sermo fit de querenda dispensatione a S. Pontifice, dum quaestio est de casu necessitatis, quando aditus ad Superiores supponitur impossibilis? Et si recursus ad superiorem pateret, nonne in promptu aliud esset remedium, dum nempe Superior alium potest sacerdotem parochi sufficere? Sed 3° quorsum hic sermo intermiscetur de dispensatione, quando, ut dicit S. Alphonsus, in ea necessitate *lex impedimenti cessat*? Numquid etiam quisquam

e theologis aut canonistis docet petendam esse dispensationem in iis casibus in quibus lex cessat, et non obligat? Profecto dispensatio definitur ut sit *relaxatio legis sive obligationis*: absurdum est autem quaerere relaxationem legis aut obligationis, quando lex aut obligatio non existit.

Et huc faciunt ea quoque, quae communiter habent Theologi, ubi quaerunt: *An ad revalidandum matrimonium nullum ob occultum impedimentum, sed in facie Ecclesiae iam celebratum, sit iterum revalidandum coram parochi et testibus.* Et quidem qui stabant pro sententia affirmante, ratione utebantur, quae nequaquam futilis videri potuit. Nam primum matrimonium ob occultum impedimentum fuerat invalidum; secundum autem, nisi servetur forma a Tridentino praescripta, invalidum dici debet ob defectum *formae substantialis*, quae suppleri nulla re potest, quemadmodum, ut aiebat Schmalzgrueber sup. citatus, aqua in baptismo non potest suppleri vino, nec vinum potest suppleri aqua in Missa celebranda. Porro qui tenent sententiam negantem, iam confirmatam etiam ex S. Congr. Declarationibus, num recurrunt ad *dispensationem*, quae obtineatur? Nullo modo et en ratio, quam post alios affert etiam S. Alphonsus (lib. 6. n. 1110.). *Ratio, quia Concilium praescribendo parochi praesentiam et testium ad valorem matrimonii, merito praesumitur noluisse hunc casum comprehendere.* Atqui qui ita ratiocinatur, non remedio dispensationis, sed *Epikia* utitur. *Epikia* enim (Vid. Schmalzgr. lib. 1. tit. 2. n. 44.) dicitur *interpretatio restrictiva seu restrictio legis secundum aequum et bonum, cum nempe interpretamur, aliquem casum particularem propter suas circumstantias sub lege universaliter lata non contineri.* Nec

claratione irrita forent, ut saepius a S. Congr. declaratum est. Exceptio autem firmat legem.

4° Quia constat ex pluribus Decisionibus S. Congreg., ut videre est apud P. Perrone, *de Matrim. christiano*, t. 2. l. 2. sect. 1. cap. 6. (85).

aliter S. Alphonsus (lib. 1. n. 201): *Epikieia* (ἐπιείκεια) *est exceptio casus ob circumstantias, ex quibus certo vel saltem probabiliter iudicatur, legislatorem noluisse illum casum sub lege comprehendere.* Ergo demum etiam S. Alphonsus admittit *Epikiam* in hac lege Tridentina.

4° Obiicit tandem: *Si, ut dicit Suarez, fingendi et excogitandi casus daretur licentia, innumeris hallucinationibus et abusibus, dispositionem Concilii Tridentini eludentibus, latissima porta aperiretur.*

Resp. Hoc argumentum nimis probat. Etiam quando lex non *contrarie* quidem, sed mere *privative* cessat, S. Alphonsus (lib. 1. n. 199.) utique minus sibi arridere dicit sententiam, quae usum *epikiae* permittit, eo quod (inquit) *communiter loquendo fere nunquam in particulari cessat omnino periculum hallucinationis.* Attamen subdit: *Si vero aliquando casus acciderit, quod aliquis omnino certus et securus esset, abesse omne hallucinationis periculum, tunc non auderem secundam sententiam* (quae usum *epikiae* permittit) *improbare.* Porro si id S. Doctor affirmat, ubi agitur de lege tantum *privative* cessante, a fortiori id valet, ubi agitur de lege cessante *contrarie*; cuius exemplum ipsemet (*De Privil.* n. 57.) proposuerat.

Et hucusque dicta fuerint, ut magis intelligitur huius controversiae status.

(85) Sed refert etiam inspicere et probe tenere iudicium, quod Pius VII. generatim de hac quaestione tulit in Litteris ad Carolum Dalberg Archiep. Mogunt. (Apud Roskovani *De Matr. mixt.* tom. 2. p. 86., et *Monum. Cathol.* tom. 2. pag. 94.), et sic se habet: *Illorum opinio docentium*

matrimonia haereticorum, coram ministro acatholico inita, nulla esse, atque adeo validas fore secundas nuptias, si modo coram catholico parochi contrahantur, nec undique vera est, nec satis tuta, neque idcirco in praxi quibuscumque in casibus indiscriminatim sequenda... Hinc factum est, ut praefata opinio, quae matrimonia inter haereticos contracta coram ministro acatholico generatim nulla et irrita esse propugnat, adversarios semper habuerit et numero plures, et auctoritate praestantissimos adeo ut vix aliquem retinuerit probabilitatis gradum, maxime post editam a Bened. XIV an. 1741. pro matrimoniis Hollandiae celeberrimam declarationem. Cave igitur, Venerabilis frater, tuoquo exemplo tuisque monitis edoce Episcopos suffraganeos tuos, ne in praefatis matrimonialibus causis expendendis ac diiudicandis, pravis hisce doctrinis, ac fallacibus rationibus decipiantur, etc.

Mirum profecto, quod Pius VII. potissimum Declarationi Benedictinae adscribat, quod opinioni asserenti horum coniugiorum nullitatem vix ulla modo supersit probabilitas; contra vero Auctor ad eandem confugiat, ut subsidium eidem opinioni quaerat! Neque vero quisquam admodum haerebit, utri credendum magis.

Et sane dum Auctor asserit, nullitatem illorum matrimoniorum constare ex S. Cong. Decisionibus, quas refert P. Perrone, ex adverso Benedictus XIV. affirmat, nihil adhuc a Sede Apostolica generatim aliquo decreto fuisse definitum; Sacrae autem Congr. responsa ad peculiare quosdam circumstantias tantum referri, eaque ipsa ideore non semper fuisse uniformia. Ita Pontifex in Constit. *Matrimonia* §. 2.:

654. — QUAER. 6° *An Decretum Trid. vigere censeatur in Ecclesia recenter formata apud haereticos vel infideles?*

Resp. Affirm., si decretum Trid. in illis paroeciis publicatum fuerit. Licet autem lege ordinaria hoc Decretum promulgari debeat, sicubi pu-

Licet Sanctitas Sua non ignoret, alias in casibus quibusdam particularibus, et attentis tunc expositis circumstantiis, S. Congregationem Concilii pro eorum invaliditate respondisse; aequae tamen compertum habens, nihil adhuc generatim et universe super eiusmodi matrimoniis fuisse ab Apostolica Sede definitum, etc. Et rursus (De Synod. lib. 6. cap. 6. n. 4.) eadem de re: Nos quidem cum plurium annorum spatio, antequam ad maiores dignitates ascenderemus, munera tum Secretarii Congr. Conc. Trid. Interpretum, tum Doctoris in Decretis in Poenitentiariae Apostolicae Officio, tum etiam Consultoris Supremae Inquisitionis exercuerimus, memoratarum causarum discussioni interfuimus; sed nunquam opinioni illi acquiescere potuimus, per quam praedicta matrimonia nulla iudicantur. Quare nobis continenter in votis erat, ut aliqua se opportunitas offerret, in qua generalis regula et lex pro eorundem matrimoniorum aut nullitate aut validitate statueretur: quoniam anteacto tempore non nisi particularia decreta in hac vel illa causa condita erant, quae nec inter se quidem conformia semper fuerant propter varietatem circumstantiarum, quae modo in una specie facti aderant, modo in altera desiderabantur. Ex quibus apparet, S. Congregationis Decisiones adeo legem generalem non statuisse, ut ipsa Congregatio oppositum aliquando definierit, et ideo Benedictus XIV. in re adhuc omnino incerta pro contraria semper se stetisse profiteatur. Et si S. Congregationis responsa rem incertam tunc relinquebant, a fortiori id dicendum de responsis, quae post Benedictinam Decla-

rationem ad nostram usque aetatem redita sunt. Ergo ex S. Congregationis Decisionibus quoad generale aliquod principium concludi nihil potest.

Arguit deinde Auctor ex generali doctrina, quod haeretici ecclesiasticis legibus subiaceant, atque adeo huic legi Tridentinae Synodi. Contra vero Benedictus XIV. disertissime significat, ideo valida declarata fuisse haeticorum matrimonia in Hollandia, quia lege Tridentina illa matrimonia non comprehenduntur. Ita ille in Constit. *Singulari Nobis* 9. Febr. 1749. ad Henricum Card. Eboracensem §. 17.: *Ex verissimis siquidem argumentis, coniecturisque probatum est, Concilium Tridentinum, cum novum illud dirimens impedimentum constituit, decretum suum ad ea matrimonia non extendisse, quae disceptationis a Nobis an. 1741. solutae occasionem dederit, ut commode colligi potest ex suffragiis Theologorum et Canonistarum, qui hac de re scripserunt, etc.* Quod idem rursus in Litteris ad Antonium Archiep. Goanum sic inculcat, loquens de Patribus Tridentinis: *Iniiciebat scrupulum aliis consideratio illa, ne scilicet clandestinis coniugiis abrogatis, iis nempe, quae sine parochio viri aut mulieris celebrantur, ... posset id exasperare graviter haeticorum animos, quorum matrimonia fuissent nulla, et consequenter illegitima soboles, quoniam coram catholico parochio ac binis testibus nunquam celebrata fuissent. Verum Concilii Patribus sapienter in hunc modum statuentibus: Decernit insuper, ut huiusmodi decretum in unaquaque parochia suum robur post triginta dies habere incipiat a die primae publicationis in eadem parochia factae nume-*

blicatum non fuit, quandoque tamen, ratione specialis difficultatis, novae Ecclesiae fundatores promulgationem huius Decreti differre possent, quando scilicet in magna provincia adeo sunt rari Sacerdotes, ut matrimoniis subinde assistere nequeant. Consultius autem foret in simili casu ad Sedem Apostolicam recursum habere, cuius est iudicare, quid in re tam gravi magis expediat.

655. — QUAER. 7° *An fideles debeant coram alio Sacerdote contrahere, si facile possint, quando ad proprium Parochum recurrere nequeunt?*

Resp. 1° Debent petere licentiam Parochi vel Episcopi per litteras, si facile fieri possit, ut aliquis Sacerdos ad adsistendum matrimonio delegetur.

Resp. 2° Si non possint hanc facultatem requirere vel obtinere, valide contrahere possunt coram duobus testibus etiam sine ulla sacerdotis adsistentia. — *Ita communiter.* — Ratio est, quia simplex Sacerdos, itemque alius parochus, qui saltem alterius contrahentium proprius non sit, nihil ad valorem actus conferre potest. Constat etiam ex responsione *S. Congreg.* die 22. Aprilis 1795. a Pio VI. approbata. Respondit enim, ut in iis adiunctis tantummodo benedictio a catholico aliquo Sacerdote recipiatur. — Vide collectionem Decisionum Curiae Romanae circa res matrim. ad calcem Opusculi *de Impedimentis matrimonii*, Lovanii editi ann. 1827.

656. — QUAER. 8° *An coniuges, qui deficiente Parochio clandestine contraxerunt, ad benedictionem, data opportunitate, accipiendam teneantur?*

Resp. Non tenentur quidem, sed ad hoc adhortandi sunt. Sacerdotes autem coniugibus declarare debent, huiusmodi benedictionem ad matrimonii validitatem minime pertinere. Patet ex responsione Cong. in praec. quaes. memorata, eodemque die data, et ab eodem Pontifice approbata. — Vide *Opusc.* modo dictum p. 175.

randos; sicuti credibile non erat, decretum eiusmodi ab ipsis promulgandum, inde sequebatur, quod eorum matrimonia sine praesentia parochi et duorum testium facta, irrita nunquam dici potuissent, ut prosequitur Card. Pallavicinus, etc.

Neque firmum id est, quod Auctor addit, ex eo quod Pontifex declaravit esse valida illa (in Hollandia) matrimonia, licet clandestina, consequi, sine declaratione ea ir-

rita futura fuisse. Declaratio enim non intrinsecam iis matrimoniis firmitatem seu valorem dedit, sed mere extrinsecam, idest declaravit authentice quid iam essent, et quid censendum de ipsis foret, non autem effecit, ut intrinsece talia, idest valida essent. Ex adverso autem defectus Declarationis non efficit, ut sint invalida, sed tantummodo ut de eorum validitate nobis authentice non constet.